

מסורת הש"ס

(א) חולין עמ': לעיל עו.; (ב) [נכורות ה': וס"ג,] ויזא מט': ע"ש נכורות יב., (ד) [נכורות שם, (בנכורות ג'.,] (ו) ויקרא (כב,.) (ז) ויקרא (ח,.) (ח) ודף (טו:.) (ט) ויקרא שם, (י) ויקרא כב., (יג) [שמות יג,] (יד) [ד"ה ל' כאלו כתיב שה והכל ליכל לאקשוי תחת תחת יליף שהי לפי נכרה לא גמר מקדשים. העתק מחלופי גרסאות, (ט) ועיין בספר פני יהושע,

הגהות הב"ח

(א) הש"י ד"ה מדסיפא וכו' ולרבות לא אנטריך וכו' דמרישא הוה מתריצי: (ב) תוס' ד"ה לעמא וכו' אמעלה גרה או אמפריטי וכו' אימא תס ת"ר רחל שילדה וכו' לר"ש בגמל בן פרה מי בעי ר' שמעון שיהא ראשו ורובו וכו' וקאמר אכל אחר אתה אוכל:

גליון הש"ס

גמ' אי לבכור העברה. עיין מה ד ק מ ע"א תוספות ד"ה גמר ליה:

מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור. מדמני למיכתא אן שור כשז ועז, דהא עינא בכור קמישמי דכתיב לעיל מינה כל פטר רחם וגו' ונקט ככולה נכור, ש"מ עד שיהא הכנור האמו ולא דומה לאחר (בכורות ה:.) אין פורין. פטר חמור (יומא טז:.) לא בעגל ולא בחיה. גמי ואיל (בכורות יב.) דשה כתיב (יומא טז:.) ולא בשחורטה. גשה שחטה שמתכו רגליה מן הארצותא ולמעלה (בכורות יב.) ולא בכלאים. מש הגא על היתל (שם) ואפי"ג דמשי נדדיו הוא שה (יומא טז:.) ולא בכור. דמש וציה (שם) ספק היה מפני שהוא שה. דבין רחל ובין עז קריין שה (שם.) משה כשבים. שה הגא משני ככשים (שם ז:.)

להוציא כלאים מצניהם. אין כלאים באים משניהם: **מדסיפא למעט**. או דסיפא דקרא^(א) כשז או עז ודאי למעט אתא שהרי כלאים באים מהם וממילא משתמע ^(ב) לרבות לא אינטריך ואי לרבות נדמה כל שכן דלא אינטריך דכיון דמרישא הוא מתריצי כלאים כל שכן נדמה דקיל: **אי נקדשים**.

למימרא דפסול לקרבן דכתיב בזה שה ננדבות צפרשת נסכים (נמדנר טו) או לשה צכצשים וגו': הא **נדיא כתיב בזה**. מרביא דאז כשז פרט לכלאים דפסול: **אי למעשר בהמה**. ואפי"ג דלא כתיב ביה שה אלא לאן^(א) קאמר רבא דפסול הא אמרינן צככורות^(ב) לענין מילי טובא דגמר תחת השצטט) מתחת אמו^(ג) הלכך להא מלתא יליף גמי ופסול: **העברה העברה**. והעברת כל פטר רחם לה^(ג) (שמות יג) וכל אשר יעבור (ויקרא כו): **לענין פדיון פטר חמור**. דכתיב שה^(ד) וקא אשמעינן רבא טעמא דמתני' דקתני אין פודין בכלאים מהכל הוא: **ולא צחיה**. צבי ואיל: **ולא גשה שחטה**. דלאזו שה קרינא בזה: **כלאים**. משני מיני בהמות: **כוי**. מצבמה ומיה: **לעמא שגולד מן הטבור**. פרה שילדה סום ואציו סום או רחל שילדה חזיר ואציו חזיר דאסור באכילה דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשצים (דברים יד) וכיון דכתיב שה פרט לכלאים כה"ג הוא: **דר' יהושע** צפרק קמא צככורות (דף ג'.)**: וטעורה מטמאה** דאינטריך למעוטי והא קיימא לן צפ"ק צככורות (דף ג'.) לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטעורה ולא טעורה מן הטמאה: דאיעבר

ומעשר בהעברה העברה דכזור והשתא כי אמר דאתי או למעט ממעט נדמה אפילו אותו נדמה אפילו כי אמר דאתי איתריצי נדמה אפילו אין דומה כלל מצעיא: **אי רמיעשר**. פירוש דהוי כאילו כתיב ביה שה מג"ש דהעברה העברה מצכור דכתיב ביה שה (ויקרא כו) אס שור אס שה ובקונטרס **פי' דנמעשר כתיב לאן** דהוי כמו שה ואין נראה ועוד צפרק בתרא צככורות (דף ז.) פריך אי גמר מעשר תחת תחת מקדשים אפי' הך גמי פי' יוצא דופן ומחוסר זמן ויתוס לא יכנסו לזיר להמעשר ואי לא גמר מקדשים בשלמא טריפה כל אשר יעבור פרט לטריפה אלא כלאים מג"ל ומאי קושיא לימא ליה דמצנין אב דרבא נפקא ליה כלאים כיון דנמעשר כתיב [אלן] ט דפריש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי דאשה דכזור סמין א"ש דלא מזי למימר תס דיליף מעשר מצכור דמיפט ביה כלאים דאס כן יוצא דופן גמי נמעט נמעשר דיליף מצכור:

עד שיהא הוא שור ובכורו שור. אומר ר"י דצפרק קמא צככורות (דף ה:) מוקי לה דוקא בשאין דומה כלל אכל דומה במקצת סימנין יליף תס מאך דקדיש צככור וצריך למעט נדמה בקדשים וכזור דאי לא כתיב אלא בקדשים הוה ילפינן צכור מקדשים והוה ממעטינן צככורות אפילו יש צו מקצת סימן ואי הוה כתיב ריבוי לחודיה צככורות לרבות נדמה שיש צו מקצת סימן הוה מרצינן ליה גמי בקדשים דילפינן מהדדי בג"ש וכן אי לא הוה כתיב בקדשים כלל אלא צככור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מצכור אכל השתא דכתיב בקדשים כתיב גמי מיעוט וריבוי צככור ליכא למילף קדשים מצכור דאס כן לישמוק קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שגולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא בר' יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הגא מן הפרה שעצירתו משור צסימן אחד של טהרה מעלה גרה או מפריס פרסה ודריש את זה לא תאכלו את הגמל גמל אי אתה אוכל צסימן אחד אתה אוכל צסימן אחד ואיזה זה זה טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטהור יכול אפי' עיבורו מן הטמא כלומר כשם שאני מכשיר צו כך אני מכשיר צבנו אס נתעברה הימנו פרה ת"ל שה כשצים כו' ועיבורו מן הטמא לאז דוקא דלדידיה הוי טהור אלא דומא לטמא וכולה סוגיא צככורות (דף ו: ושם) לא משתמע כפירושו אלא משמע דמודה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור הנולד מפרה ומשור שהוא אסור ואס יש צו סימן אחד שדומה מקצת לפרה מותר ולא קאי כלל אסימנים דקרא (ט) ממעלה גרה או ממפריסי פרסה והכי איתא תס (שם) רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הצכורה ואס יש צו מקצת סימנין חייבת ר"ש אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו ועלה דהיא מצעיא ליה לר"ש צגמרא בן פרה מי בעי שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו באכילה או אפי' במקצת ובעי למפשט מדר' יהושע דסבר כר"ש מדקרי לה טמא וקאמר אכל אתה אוכל צסימן אחד כו' אלמא לא בעי ראשו ורובו להמירו באכילה ודחי ודלמא סבר לה כר"ש צחדא פליג עליה צחדא ועוד משמע תס (ט) דטעמא דר' יהושע משום דקסבר זה הוה גורס אסור ולפי זה אפי' טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא אסור והך דשמעתין דמוקי רבא לטמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא מיירי גמי שדומה קצת לאמו כההיא דרבי יהושע שאס היה דומה לגמלי לגמל אפילו עיצורו מן הטהור היה אסור דהא ס"ל כר"ש דאזוקמא דאיעבר מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למנקט טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא דאסור כיון דשה להוציא כלאים ואסור משום זה הוה גורס אלא משום דנקט צמילתיה דר' יהושע טמא שגולד נקט גמי הכי צמילתיה דרבא וצמילתיה דר' יהושע נקט משום דרישא קתני אכל אתה אוכל צסימן אחד טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטהור להכי נקט צסיפא גמי יכול שאתה אוכל טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא וה"ה אפילו טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא דאסור משום זה הוה גורס והא דקאמר הכא ודלא בר' יהושע כ"ש דהוי דלא כר"א צר פלוגמיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אליעזר:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

עח.

והא גבי קדשים דכתיב שור או בשב נרבייה. מימה מה ריבוי צריך נהי דמשור וכשז לא מזי לרבווי כלאים מכשז ועז שאתה יכול להוציא כלאים מצנייהו אתי ואור"י דאפי"ג דאתי כלאים מדסמןך כשז לעז מכל מקום יש למעטס מדסמןך שור לכשז דלחומרא מקשינן וכיון דאי לא הוי כתיב שוס או לא צסיפא ולא צרישא הייתי ממעט כלאים יש לי לומר דאתא או לרבות ומשני מדסיפא למעט כלומר או דכתיב גבי כשז ועז כיוצא צו צמקוס אחר אית לן למימר למעוטי הלכך ה"ג דרשינן למעוטי וה"ה או דרישא למעוטי דרשינן ליה ולא לרבווי ופריך אדרבה אימא איפכא דאז ראשון כתיב צמקוס שציוצא צו צמקוס אחר רחוי לדרשו לרבות ודרשי ליה גמי הכל לרבות וה"ה גמי שני ומשני כו' ואס תאמר ולא ליכתוב אלא ההוא או דצין כשז ועז דמשור וכשז הוה ממעטינן כלאים ומאז דכשז ועז הוה ממעטינן נדמה וי"ל דאי לא כתיב אלא חד אפילו הוה כתיב גבי כשז ועז הוה דרשינן לרבות כלאים כיון דאי לא כתיב או כלל הוה ממעטינן כלאים משור וכשז דפרישית לעיל:

השתא באים איתרבו כו'. וא"ת צלא ק"ו דכלאים איכא למפרך דמה צריך לרבות דממילא מתריצי כל כמה דלא מעטיה קרא דהא כי אמר דאתו איין למעט צריך קרא למעוטי ואפי"ג דממעטינן כלאים לא הוה ממעטינן נדמה אי לאו דמעטיה קרא וי"ל דצלא שוס קרא הוה מרצינן נדמה שדומה צמקצת סימנין וממעטינן נדמה שאין דומה כלל דהוה ילפינן בתחת תחת ממעשר נדמה אפילו וכי אמרי אתא לרבווי צעיי:

אי רמיעשר. פירוש דהוי כאילו כתיב ביה שה מג"ש דהעברה העברה מצכור דכתיב ביה שה (ויקרא כו) אס שור אס שה ובקונטרס **פי' דנמעשר כתיב לאן** דהוי כמו שה ואין נראה ועוד צפרק בתרא צככורות (דף ז.) פריך אי גמר מעשר תחת תחת מקדשים אפי' הך גמי פי' יוצא דופן ומחוסר זמן ויתוס לא יכנסו לזיר להמעשר ואי לא גמר מקדשים בשלמא טריפה כל אשר יעבור פרט לטריפה אלא כלאים מג"ל ומאי קושיא לימא ליה דמצנין כיון דנמעשר כתיב [אלן] ט דפריש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי דאשה דכזור סמין א"ש דלא מזי למימר תס דיליף מעשר מצכור דמיפט ביה כלאים דאס כן יוצא דופן גמי נמעט נמעשר דיליף מצכור:

עד שיהא הוא שור ובכורו שור. אומר ר"י דצפרק קמא צככורות (דף ה:) מוקי לה דוקא בשאין דומה כלל אכל דומה במקצת סימנין יליף תס מאך דקדיש צככור וצריך למעט נדמה בקדשים וכזור דאי לא כתיב אלא בקדשים הוה ילפינן צכור מקדשים והוה ממעטינן צככורות אפילו יש צו מקצת סימן ואי הוה כתיב ריבוי לחודיה צככורות לרבות נדמה שיש צו מקצת סימן הוה מרצינן ליה גמי בקדשים דילפינן מהדדי בג"ש וכן אי לא הוה כתיב בקדשים כלל אלא צככור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מצכור אכל השתא דכתיב בקדשים כתיב גמי מיעוט וריבוי צככור ליכא למילף קדשים מצכור דאס כן לישמוק קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שגולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא בר' יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הגא מן הפרה שעצירתו משור צסימן אחד של טהרה מעלה גרה או מפריס פרסה ודריש את זה לא תאכלו את הגמל גמל אי אתה אוכל צסימן אחד אתה אוכל צסימן אחד ואיזה זה זה טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטהור יכול אפי' עיבורו מן הטמא כלומר כשם שאני מכשיר צו כך אני מכשיר צבנו אס נתעברה הימנו פרה ת"ל שה כשצים כו' ועיבורו מן הטמא לאז דוקא דלדידיה הוי טהור אלא דומא לטמא וכולה סוגיא צככורות (דף ו: ושם) לא משתמע כפירושו אלא משמע דמודה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור הנולד מפרה ומשור שהוא אסור ואס יש צו סימן אחד שדומה מקצת לפרה מותר ולא קאי כלל אסימנים דקרא (ט) ממעלה גרה או ממפריסי פרסה והכי איתא תס (שם) רחל שילדה מין רחל פטורה מן הצכורה ואס יש צו מקצת סימנין חייבת ר"ש אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו ועלה דהיא מצעיא ליה לר"ש צגמרא בן פרה מי בעי שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו באכילה או אפי' במקצת ובעי למפשט מדר' יהושע דסבר כר"ש מדקרי לה טמא וקאמר אכל אתה אוכל צסימן אחד כו' אלמא לא בעי ראשו ורובו להמירו באכילה ודחי ודלמא סבר לה כר"ש צחדא פליג עליה צחדא ועוד משמע תס (ט) דטעמא דר' יהושע משום דקסבר זה הוה גורס אסור ולפי זה אפי' טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא אסור והך דשמעתין דמוקי רבא לטמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא מיירי גמי שדומה קצת לאמו כההיא דרבי יהושע שאס היה דומה לגמלי לגמל אפילו עיצורו מן הטהור היה אסור דהא ס"ל כר"ש דאזוקמא דאיעבר מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למנקט טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא דאסור כיון דשה להוציא כלאים ואסור משום זה הוה גורס אלא משום דנקט צמילתיה דר' יהושע טמא שגולד נקט גמי הכי צמילתיה דרבא וצמילתיה דר' יהושע נקט משום דרישא קתני אכל אתה אוכל צסימן אחד טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטהור להכי נקט צסיפא גמי יכול שאתה אוכל טמא שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא וה"ה אפילו טהור שגולד מן הטהור ועיצורו מן הטמא דאסור משום זה הוה גורס והא דקאמר הכא ודלא בר' יהושע כ"ש דהוי דלא כר"א צר פלוגמיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אליעזר:

עין משפט נר מצוה

קמ א מיי' פ"ו מהל' נכורות הלכה יד סמוג עשין יצי: קי ב מיי' שס פ"צ הל' ו סמוג עשין רחל ואלוין רמג טוש"ע י"ד סימן שטו עסיף ה: קיא ג מיי' פ"צ מהל' נכורים הלכה ח סמוג עשין קמא טוש"ע י"ד סימן סכא עסיף צ:

תורה אור השלם

- ↑ שור או כשב או עז כי יקול וקיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה יצ"ה לקרבן אשה לקי' ויקרא כב כז למעוטי נדמה שאין כשרין בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תורק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לקי' בכורב יח יז

רבינו חננאל

ופריקין גבי קדשים תרי או כתיב ותריהו למעט, חזר למעוטי כלאים וחד למעוטי נדמה שאין כשרין לקרבן. אלא אי אמרת תריהו לרבות, חזר לרבות כלאים וחד לרבות הנדמה, השתא כלאים דאביו כבש ואמו עז או איפכא אמרת כשר לקרבן, מי שאביו כבש ואמו כבשה ונדמה לעז צריך למימר דכשר, אלא תריהו למעט. ואתינן לאוקמי הא דאמר רבא כל מקום שני, שה להוציא את הכלאים לעניין פדיון פטר חמור, דכתיב ופטר חמור תפדה בשם למעט הכלאים דכתנן אין פורין בכלאים. ור' אלעזר דמתיר בכלאים מוקים להא דרבא בכבש שגולד מן הכבשה שאחד מן שניהם או הכבש או הכבשה רגילוי קולטות כשל חמור כלומר אינו מפרס פרסה וכאילו זה טהור והו טמא הנולד מביניהן פסול הוא לקרבן. כלאים, פיר' עז שבא על כשבה היוצא מתן כלאים הוי. נדמה, פיר' אביו כבש ואמו כבשה ונדמה לעז, כגון אלו הבאין מבלאד אל סודאן, ומתמהנין וכי טהורה מטמאה מי מעברה אין דאיעברה מקלוט ור' שמעי, קלוט דר' שמעי מפורש בבכורות פרק ראשון, וכדברא ולאפוקי מדר' יהושע דר' יהושע האי משה כשבים ושה עדים נפקא ליה ולא מיבעיא ליה הא דרבא.